

**Лозанка Пейчева „Народният дух“
в авторските песни от България“. 2019.
София: Университетско издателство
„Св. Климент Охридски“. 400 с.
ISBN 978-954-07-4875-7**

В своята нова книга Лозанка Пейчева продължава да се занимава с теми, които свързват изследователските ѝ интереси в цялостен биографичен проект. Устойчивостта на нейните научни занимания води читателя към една все по-задълбочена, но в същото време и все по-панорамна картина на ролята на музиката в системата на модерната популярна култура.

Резултатите сега са ясно видими в *„Народният дух“ в авторските песни от България*.

С книгата си известният наш музиколог и фолклорист навлиза в богат и донякъде познат терен, който обаче до момента е проучен само частично и по относително несистематизиран начин. В центъра на изследването са историческите линии на развитие и жанровото разнообразие на авторските песни, създавани върху фолклорна основа. В ръцете на читателя е първото голямо, самостоятелно и методологически разгърнато изследване по тази тема.

„Народният дух“ в авторските песни от България се фокусира върху две основни линии: теоретична и историческа. Първата ос въвежда читателя в заплетените дебати около ключовите термини в изследователското поле на книгата („авторство“, „народен дух“ и др.). По-нататък тук са представени жанровото разнообразие и възможностите за класификация на авторските песни. Втората, историческа линия, представя основните етапи в развитието на този специфичен вид песни като ги проектира върху координатната система на ключови за България политически и обществени процеси. Дори самото описание на подхода на Пейчева ясно илюстрира мащаба на замисъла на книгата. Хронологичните граници на изследването на свой ред са впечатляващи: от средата на XIX век, когато изследваният вид песенно творчество има първите си прояви, до днешния актуален момент.

Темата на книгата е изключителна интересна. Пейчева изследва един специфичен за музикологията феномен, но работата бързо излиза от нишовата рамка и се отваря към по-широки проблеми на българската култура. Това отваряне става по естествен начин, защото авторските песни са всъщност хибриден феномен. Те са създавани едновременно „в народен дух“, но и в духа на модер-

ната популярна култура. Самата им поява е свързана с модерността, с възхода на нейните медии и пазари. Но Пейчева анализира хибридният характер на авторските песни и на по-конкретно ниво, проследявайки преплитането между колективно и индивидуално, устно и писмено, анонимно и авторско начало в тях. Често преходът към авторство е последван от това готовият „продукт“ отново да се завърне към фолклорно по вид потребление. Макар авторите в повечето случаи да са известни, някои от песните устойчиво се възприемат като „народни“, а не като авторски.

Самото понятие за авторство е разбираемо широко. Пейчева го описва като форма на сложно съвместно „съжителство“ между носителите на колективното фолклорно начало, съвременните творци-създатели и изпълнителите-интерпретатори. Аудиторията на свой ред участва активно в процеса, като превръща авторските песни в „народни песни“, въвличайки ги в един вторичен процес на „фолклоризация“. Тези интересни напрежения по линията между анонимно и авторско творчество често водят до заличаване на ясните граници между двата вида, до степен, както пише Пейчева, „понятието за чист оригинал“ да стане все по-изпълзващо се. Книгата увлекателно анализира как се конструира авторството, как в определени моменти то се релативизира, но заедно с това попада под натиска да бъде обект на авторско-правни отношения.

Авторското песенно творчество върху фолклорна основа днес несъмнено е значим изследователски обект и поради широкото му разпространение и забележителната му популярност. В книгата Пейчева детайлно анализира причините, поради които този музикален мета-жанр достига до медийния мейнстрийм. Сред тях се откроява навлизането на авторските песни на фолклорна основа сред най-масовите жанрове като естрада, фолкпоп, попфолк, етнопоп, битова музика и др. Авторските песни често са в основата на фолк-адаптации, ремикси, римейкове, кавъри и др., които имат потенциала да привличат към аудиторията и все повече млади хора.

От друга страна популярността на авторските песни е свързана със самите медийни канали на разпространение, които не са неутрални и на свой ред влияят върху особеностите на музикалните културни практики. Днес тези канали не са ограничени до традиционните медии, а имат своите разклонения и в социалните медии. Пейчева разглежда и двата типа. Представени са примери за ремикс и колаж, използвани за създаване на авторизирани видеа с песни на фолклорна основа в YouTube.

За популярността на този вид песни Пейчева посочва и важна социална причина: способността им да засилват индивидуалната и груповата идентичност, да компенсират „загубения интегритет“ в отношенията между хората. По този начин в епохата на глобализация и на интернет авторските песни отговарят и на едно по-специфично и донякъде носталгично търсене на компенсаторно завръщане към по-топли колективни преживявания и фолклорни по дух форми на сплотеност. Заедно с това обаче медийната среда и съвременните музикални

практики насърчават авторите да развиват и разширяват самата идея за фолклор, като често я интерпретират и трансформират в постмодерен контекст.

С *„Народният дух“ в авторските песни от България* Лозанка Пейчева дава съществен принос за разширяване на полето на изследване на модерната българска популярна култура. В книгата е извършена забележителна по обем музиколожка работа. По причини, свързани с близостта на темата до съседни научни области (антропология, социология на културата и т.н.), написаното остава принципно отворено и съдържа имплицитна покана за по-нататъшно интердисциплинарно продължаване на изследванията. Именно поради отвореността на темата, книгата несъмнено ще бъде полезна и интересна не само за тесните специалисти в сферата на музикалната история и теория, но и за един много по-широк кръг от учени, работещи в рамките на съвременните културни изследвания.

Доц. д-р Орлин Спасов
Факултет по журналистика и масови комуникации,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
e-mail: ospasov@uni-sofia.bg